

VOORSTELLEN VAN DE COÖPERATIEVE BEWEGING VOOR DE RELANCE VAN DE VLAAMSE ECONOMIE

Financiering van haalbaarheidsonderzoeken voor startende (burger)coöperaties

Post-corona zal niet alleen noodzakelijk zijn om de bestaande Vlaamse ondernemingen te ondersteunen om deze crisis te overbruggen. Het is even belangrijk dat er nieuwe vennootschappen blijven ontstaan om het weefsel van onze economie te versterken. In tegenstelling tot bestaande ondernemingen die beroep kunnen doen op de KMO-portefeuille zijn er voor (coöperatieve) starters geen overheidsmaatregelen voorzien.

Vandaag lopen in Vlaanderen evenwel tal van burgers rond met ambitieuze en mogelijk realistische coöperatieve plannen. De missing link tussen het eerste “wilde” idee en het daadwerkelijk oprichten van een solide vennootschap, is een grondige haalbaarheidsstudie.

Maar meestal ontbreken tijd, geld en kennis voor een ondernemings- en financieel plan dat de ambitieuze plannen realistisch kadert. Overheidsmaatregelen uit het recente verleden (o.a. de adviespremie voor startende ondernemingen in de sociale economie) toonden evenwel aan dat coöperatieve projecten succesvol uit de startblokken schieten dankzij een beperkte financiële tussenkomst van de overheid voor een grondig haalbaarheidsonderzoek. We pleiten hier voor een resultaatgerichte en geplafonneerde financiering: bijv. 50% overheidstussenkomst als het project niet uit de startblokken komt met een plafond van 2.500 € en een overheidstussenkomst van 75% als het project daadwerkelijk leidt tot de oprichting van een coöperatieve vennootschap met een plafond van 8.000 €.

Eerlijke digitale (coöperatieve) deelplatformen

Als de covid-19 crisis iets aangetoond heeft, dan is dat digitale deelplatformen in handen van vrij anonieme buitenlandse eigenaars als Uber, AirBnb en Deliveroo meer bedreigingen dan kansen bieden. Konden onze diverse overheden minstens een minimaal vangnet voorzien voor loontrekkenden wiens werk ineens wegviel en zelfstandigen die hun zaak moesten sluiten, dan vielen de zogenaamde flexwerkers tussen wal en schip: geen economische werkloosheid omdat ze niet het statuut van werknemer hebben en geen hinderpremie als zelfstandige omdat ze geen locatie hebben die de deuren moest sluiten.

Buitenlandse voorbeelden (maar ook het Brusselse Urbike, www.urbike.be) bewijzen dat via de coöperatieve vennootschap de voordelen van de digitale deelplatformen (o.a. de technologische innovatie en de klantvriendelijkheid) gecombineerd kunnen worden met degelijke statuten voor de flexwerkers. Dit dankzij haar lokale verankeringen en haar eigenheid die eerder streeft naar het bevredigen van de behoeften van haar vennoten, dan het maken van winst. Daarom vragen wij aan de Vlaamse overheid om samen met de sector een breed consortium op te zetten dat de Vlaamse coöperatieve platformeconomie ondersteunt en ontwikkelt door onderzoeken, experimenten, vormingen, uitwisseling van best practices, technische ondersteuning ... samen te brengen en concreet een aantal pilootprojecten te ondersteunen.

Werknemersparticipatie

Vlaanderen is een KMO-regio. Ons gewest heeft deze kleine en middelgrote ondernemingen nodig als stabiliserende factor in de economie en de samenleving. Dat wordt ook ten volle erkend door Minister Hilde Crevits die Vlaanderen wil laten doorstoten van plaats 40 naar de top 5 van innovatieve regio's in Europa. Meer dan ooit zal innovatie post-covid binnen onze KMO's noodzakelijk zijn.

Innovatie heeft evenwel niet alleen betrekking op technologische ontwikkelingen maar evengoed op de verbetering of zelfs fundamentele herziening van de interne processen. Arbeidsverhoudingen en arbeidsklimaat zijn hierbij cruciale sectoren. Daarom pleit de coöperatieve beweging dat meer werknemers zouden participeren in de KMO's waarin ze dag in, dag uit actief zijn. Hun financiële participatie zou niet alleen leiden tot een grotere solvabiliteit van onze KMO's. Volgens een recente studie van Graydon beschikken ongeveer 215.000 kmo's (55% van de Belgische bedrijven) niet over voldoende reserves om de huidige crisis het hoofd te bieden. Maar ook en vooral zorgt financiële participatie van werknemers voor een grotere betrokkenheid, een breder draagvlak en een beter functioneren van de onderneming. Buitenlandse voorbeelden tonen dit aan. Daarom vragen wij aan de Vlaamse regering om ondernemingen die een financiële en inhoudelijke participatie overwegen te ondersteunen in dit proces via een extra adviespremie van 20% bovenop de KMO-portefeuille.

Solidariteitsfonds van en voor coöperaties: waarborg door de Vlaamse overheid

Samenwerking tussen coöperaties is een van de ICA-principes die de eigenheid van coöperaties uitmaken. Door de covid-19-crisis zijn er coöperaties die af te rekenen hebben met (tijdelijke) liquiditeitsproblemen of die zich genooddaakt zien om geplande investeringen uit te stellen. Vanuit het coöperatieve veld willen wij de piste onderzoeken om een pooling-systeem op te zetten waardoor coöperaties kunnen

lenen uit een fonds dat gespijsd wordt door de coöperaties. De coöperaties realiseren hiermee niet enkel een nooit eerder geziene solidariteit tussen coöperaties maar ook een hefboom die de relance van onze economie mee mogelijk maakt. Van de overheid vragen we geen geld maar wel een garantstelling voor dit fonds.

Stimuleren en ondersteunen van wooncoöperaties

Artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Artikel 30 en 31 van het Europees Sociaal Handvest, Artikel 23 van de Belgische Grondwet en Artikel 3 van de Vlaamse wooncode stellen dat iedereen recht heeft op behoorlijk en menswaardig wonen. Het realiseren van dit recht is ook in Vlaanderen geen evidentie.

Een op vijf huishoudens betaalt meer dan een derde van haar inkomen aan wonen. Op de sociale woonmarkt staan 150.000 personen op de wachtlijst, net zoveel als het aantal effectief verhuurde sociale woningen. Onder de huurders woont de helft in een ontoereikende woning en betaalt de helft meer dan 30% van haar inkomen aan huur – een stijging van 13% sinds 2005. Op de koopmarkt wordt de kloof tussen de eigendomsdroom en de mogelijkheid om te kopen voor velen steeds groter. Naast de uitdagingen van gezinsverdunding en veranderende levenspaden zijn 84% van de woningen onaangepast aan de verminderde mobiliteit van een verouderende bevolking. Kortom, de mismatch tussen het huidige aanbod en de aangestipte maatschappelijke evoluties en uitdagingen vraagt om innovatie.

De voorbije eeuw heeft de wooncoöperatie zich internationaal bewezen als een hefboom voor het faciliteren van betaalbaar, kwaliteitsvol en duurzaam wonen op lange termijn. Het model combineert de voordelen van kopen en huren, onttrekt grond en woning aan speculatie en stroomlijnt de synergie tussen burgers en overheden in het samen realiseren van het recht op wonen. Tijdens de globale financiële crisis van 2007-2008 bewees de wooncoöperatie haar weerbaarheid, waarna heel wat landen het aandeel van het model op hun totale woonmarkt opschaalden tot wel 4% in Zwitserland, 10% in Duitsland, 15% in Noorwegen, 19% in Polen, 22% in Zweden, 43% in Egypte (Cooperative Housing International, 2019).

In België, waar de wooncoöperatie centraal stond in de wederopbouw na WO I werd het model ondergesneeuwd door een politiek van stimuleren van individuele wooneigendom. Recent merken we echter dat burgers, middenveldorganisaties en overheden de wooncoöperatie herontdekken en dat het model haar weg vindt naar het woonlandschap. Toch zijn er heel wat hinderpalen om coöperaties in Vlaanderen te realiseren, die quasi allemaal terug te voeren zijn op stimulansen die het verwerven van een eigen woning stimuleren.

Vandaag lijken we mogelijks een weg in te slaan naar een nieuw 'kritisch kruispunt' in de woongeschiedenis. Dat is af te leiden uit de recente afschaffing van de Vlaamse woonbonus. Op een beleidsniveau zorgt deze afschaffing voor een belangrijke stap richting een meer neutrale woonfiscaliteit. Toch blijven er nog een heleboel subsidies en premies bestaan die voorbehouden zijn voor eigenaars van woningen en die ontoegankelijk blijven voor wooncoöperaties. Bovendien worden patrimoniumvennootschappen bijna systematisch uitgesloten voor subsidies en stimulerende maatregelen voor ondernemingen, denk hierbij b.v. aan de taxshelter voor startende ondernemingen. Langs de andere kant zou de Vlaamse overheid in haar ruimtelijk beleid ook bepaalde gronden kunnen voorbestemmen voor dergelijke projecten om zo te kunnen opboksen tegen bijv. investeringsfondsen.

Een (on)gelijk speelveld voor coöperatieve ondernemingen

Een level playing field lijkt in onze samenleving een niet meer dan logisch rechtvaardigheidsprincipe. Toch merken we dat specifiek beleid en wetgeving er soms voor zorgt dat coöperaties niet volgens dezelfde spelregels als andere ondernemingen het spel kunnen spelen. Ongetwijfeld is dit ongewild en komt het omdat men vertrekt vanuit bepaalde premisses die niet in lijn liggen met de coöperatie: bijv. één of enkele zaakvoerder(s) - versus een gedeelde onderneming. Een recent voorbeeld is nieuwe steunregeling van de Vlaamse Regering voor zonnepanelen (juni 2020). Voor middelgrote PV-projecten wordt het investeringsklimaat een stuk onzekerder, terwijl er daarvoor nog heel veel mogelijkheden zijn. Deze nieuwe regeling zal de verdere ontwikkeling van de middelgrote PV-projecten afremmen. Het is ook jammer dat er geen kader voor zonedelen werd uitgewerkt, waardoor burgers de mogelijkheid zouden krijgen om te investeren in zonne-energie op andermans dak. Voor de burgercoöperaties voor hernieuwbare energie, verenigd in de federatie REScoop Vlaanderen, wordt het ontwikkelen van gemeenschappelijke PV-projecten op scholen, sporthallen of andere publieke daken er niet gemakkelijker op. In het verleden kaartte deze federatie ook al enkele andere zaken aan (participatieplannen voor lokale gemeenschappen, voorbestemmen van gronden, etc).

We merken soms ook dat bepaalde (subsidie)reglementen de cv ook niet automatisch opnemen, naast de nv en bv. Dit simpelweg opnemen hoeft niet veel moeite, maar zorgt wel al voor zichtbaarheid voor het coöperatieve ondernemingsmodel. In het algemeen vinden wij ook dat onze samenleving, maar ook ons beleid niet genoeg wakker ligt van het eigenaarschap van ondernemingen. Zeker in tijden van frequente overnames, soms buitenland en al eens vijandig. In die zin verdienen coöperaties, als lokaal verankerde ondernemingen, misschien wel streepje voor van beleid.